

Волинська трагедія: політичний аспект

УДК 323.1 (477.42)

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-1.38>

Орлянський Володимир Семенович
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри «Політологія
та загальноправові дисципліни»
Національного університету
«Запорізька політехніка»
вул. Університетська, 64, Запоріжжя,
Україна
ORCID: 0000-0001-6356-2252

Антиукраїнський наратив у подіях на Волині був дуже вплетений радянською ідеологією не лише у радянську наукову історичну історіографію, а й у польську ще за часів існування Радянського Союзу.

Причому, цілком свідомо, поляки виставлялися як жертви. Тривалий період впровадження у суспільну свідомість двох країн подібного наративу спричинив формування досить стійких та безапеляційних антиукраїнських поглядів, у тому числі й на події на Волині.

Падіння радянської системи, відкриття різноманітних джерел інформації, зняття грифів таємності з великої кількості тем виявилось недостатнім, щоб разом із системою пішли і її підступи. Проте сталося жакливе, для великої кількості людей антиукраїнський наратив став частиною їхнього світогляду, причому як українського, так і польського населення. Знову ж таки, трапилося те, що не очікувалося, подібні погляди підхопило молодше покоління. Чимало політиків уже пострадянського періоду увійшли до політичного життя своїх країн, маючи подібні погляди.

Коли в суспільстві є великий прошарок людей, які цілком усвідомлено є носіями певних поглядів, немає нічого дивного, що це буде використано з політичною метою. Саме це і сталося щодо трагічних подій українського та польського народів на території Волині у 1943–1944 роках.

Радянська спадщина позначилася на діях керівників Польщі, Росії та України. Росія всебічно стала на позицію підтримки радянського трактування даних подій, Польща всебічно підтримує «кресові середовища» та розглядає ці події як державну трагедію, назвавши ці події «Волинською різаниною». Тривалий час українські політики різних політичних сил або взагалі не звертали уваги на подібні питання, або не ставили ці події у розряд державних. «Волинська трагедія» як би виявилася проблемою Галичини та Волині, тобто мала ознаки регіонального значення.

Визнання своєї частини відповідальності, відмова від претензій та умов, припинення всіляких політичних маніпуляцій, відкриття доступу до самостійної роботи істориків обох країн можуть бути єдиною умовою розв'язання трагічної сторінки міждержавних відносин.

Ключові слова: конфлікт, пропаганда, маніпуляція, історична пам'ять.

Вступ. Волинська трагедія є одним із найскладніших і суперечливіших епізодів в історії українсько-польських відносин. Посилений інтерес до цієї теми спостерігався під час відзначення 60-ї річниці трагедії, коли представники Волинського походження та так звані «кресові товариства» висунули вимоги до української сторони щодо вибачень перед польським народом за масові вбивства на Волині в середині 1940-х років. Це спонукало українських дослідників до глибшого вивчення причин цього конфлікту та відповіді на звинувачення з боку Польщі.

Метою статті є аналіз та висвітлення значення і ролі політичного впливу на намагання розібратися в причинах Волинської трагедії. Зробити спробу відповісти на питання, яке давно існує на всіх щаблях польсько-українських відносин: «Чому польські та українські історики не можуть дійти згоди майже за всіма проблемами, що існували на Волині в роки Другої Світової війни?»

Розглядаючи цю тему, необхідно пам'ятати, що вона обговорюється у наукових колах, велике місце займає різноманітна публіцистика, журналістська діяльність, спогади. Досить широко тема представлена у міждержавних відносинах. Вище сказане робить складним визначення рівня розробки теми.

Серед вітчизняних авторитетних дослідників можна виділити Володимира Сергійчука, Володимира В'ятровича, Богдана Гудь, серед непрофесійних істориків величезний інтерес становлять результати роботи Ярослава Царука.

У нашій роботі були використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження, такі як історичний, порівняльний, системний, аналіз та синтез.

Результати. Спочатку варто звернутися до історії. Волинська трагедія або Волинська різанина – це серія етнічних конфліктів і масових убивств, що відбулися в 1943–1944 роках на території Волині та Східної Галичини під час Другої світової війни. Основними учасниками цих подій були українські та польські націоналістичні угруповання, зокрема Українська повстанська армія (УПА) та Армія Крайова (АК), а також місцеве цивільне населення. Історичні суперечності між українцями та поляками мали глибоке коріння, зокрема через політику колонізації українських земель у складі Другої Речі Посполитої. Під час німецької окупації в роки Другої світової війни ситуація загострилася, що призвело до зростання напруженості між етнічними групами [1].

Причини виникнення Волинської трагедії варто розглядати в контексті довоєнних відносин між

українцями та поляками. Історична пам'ять обох народів містить довгий перелік конфліктів, що нагадують про вороже ставлення між двома народами. Історично складалася ситуація, де польська влада на території західної України не визнавала українців рівними партнерами, а часто притискала їх, що спричиняло напругу.

В умовах Другої світової війни українські націоналісти побачили у польських збройних силах – зокрема в Армії Крайовій – загрозу своїм національним інтересам. Плани польської влади щодо майбутнього Західної України, а також їхня співпраця з німецькими окупантами та радянськими партизанами, сприяли зростанню напруженості.

Також не можна не згадати, що Волинь мала значний етнічний розподіл: більшість населення були українці, але поляки складали важливу меншість. Ця етнічна різноманітність призвела до протиріч і розколу між громадами, особливо коли питання політичного майбутнього регіону стало центральним.

11–13 липня 1943 року українська повстанська армія (УПА) здійснила масовані напади на польські поселення, що призвело до численних жертв серед мирного населення. Водночас, на Волині розгортається контрнаступ поляків у вигляді створення польських баз самооборони, що приводить до ще більших втрат. Як наслідок, конфлікт набуває характеру етнічної різанини, з жертвами з обох сторін. Оцінки кількості жертв з обох сторін різняться. За польськими даними, під час Волинської трагедії загинуло щонайменше 35 тисяч поляків, переважно селян, з яких 18 тисяч мають встановлені прізвища. З українського боку загинуло до кількох тисяч осіб. В Україні подібні підрахунки робилися лише на рівні окремих сіл, і, за цими даними, втрати з українського боку були втричі меншими [1].

Важливо відзначити, що у післявоєнний період Польща і Україна неодноразово зверталися до питання примирення, однак це було вкрай важко реалізувати через глибокі історичні рани. Відповідальність за трагедію лежить на обох народах: і польські, і українські збройні сили були причетні до насильства. Однак, на думку деяких сучасних істориків, Україна має взяти на себе частину відповідальності, засудивши насильство, яке сталося з боку своїх націоналістичних угруповань.

Зокрема, Мирослав Попович [1], український філософ і історик, вважає, що українське суспільство повинно визнати свої вчинки і провести оцінку тих кривавих подій, які стали частиною історії українського народу. Своім ставленням до цього злочину повинна висловитись також Верховна Рада та Президент України, як інститути, які мають відповідальність перед своїм народом.

Одні з перших систематичних спроб дослідження українсько-польських відносин, зосеред-

жених на Волинській трагедії, були здійснені українськими вченими О. Марущенком і О. Лисенком [2]. Їхня праця стала підґрунтям для подальшого історіографічного дискурсу, який збагатився численними новими дослідженнями. Однак розвиток історіографії з цього питання в Україні та Польщі пішов різними шляхами, що призвело до відмінностей у методологічних підходах та інтерпретаціях.

Польські історики піднесли вивчення Волинської трагедії на новий міждисциплінарний рівень, створивши міцну основу для подальших досліджень. Водночас, українські історики часто обмежували свої аналізи історичними факторами, іноді нехтуючи ширшими аспектами меморіальних студій. Типологія, запропонована польським істориком Гжегожем Мотикою [2], залишається впливовою як серед польських, так і українських дослідників. Ця типологія класифікує істориків на «традиціоналістів», «ревізіоністів», польських істориків українського походження та «неакадемічні» роботи.

Традиціоналісти, часто пов'язані із радянською історіографією, представляють Волинську трагедію як злочин українських націоналістів. До цієї групи належать дослідники з «кресових товариств», які вимагають засудження Організації українських націоналістів (ОУН) та Української повстанської армії (УПА) як злочинних організацій, відповідальних за геноцид польського населення Волині. Видатними представниками цієї групи є Владислав і Ева Семашко, Владислав Філар, Гжегож Мазур та Юзеф Туровський [2].

Так, більшість польської літератури на цю тему є традиціоналістичною: Малек Копровський у своїй книзі «Забута Волинь» пише: «Історія поляків на Волині – це не тільки історія українських масових вбивств, а й тривала боротьба за національну ідентичність та віру, від репресій радянської влади до сучасності» [3]. Цей погляд належить традиціоналістам, які акцентують увагу на стражданнях і героїзмі польської громади на Волині, підкреслюючи необхідність збереження національної пам'яті та ідентичності.

Ревізіоністи, навпаки, прагнуть до більш збалансованої та виваженої оцінки Волинської трагедії. Вони використовують нещодавно розсекречені архівні матеріали, збагачуючи наратив новими фактичними даними. Ключовими представниками цієї групи є Гжегож Мотика, Ришард Торжецький і Тадеуш Олшанський.

Ярослав Грицак відзначає виникнення ревізіоністської течії в посткомуністичній історіографії, яка прагне більш об'єктивно аналізувати спільне минуле українців і поляків, а здатність критичного перегляду історичного спадку та визнання «національних гріхів» є проявом моральної сили та способом відновлення довіри до української історіографії [6]. Ревізіоністи прагнуть подолати міфи,

створені радянською історіографією, і розкрити раніше не досліджені аспекти Волинської трагедії. Це дозволяє зосередитися не лише на злочинах українських націоналістів, але й на ширшому контексті взаємодії між українцями та поляками, враховуючи репресії з боку радянської влади та інші історичні фактори.

Типовою в цьому контексті є точка зору Ярослава Черногора [6], що зосереджується на Волинській трагедії 1943 року в політичному аспекті. Він аналізує ухвалення польським Сеймом 22 липня 2016 року резолюції щодо геноциду, вчиненого українськими націоналістами щодо громадян Другої Речі Посполитої в 1943–45 роках. Черногор наголошує, що історія співіснування українців і поляків була складною і кривавою, а Волинська трагедія є лише одним з епізодів цього протистояння. Професор Микола Кучерепа вказує на кілька причин конфлікту, серед яких історичні утиски українських земель Польщею, війна 1918–1919 років, політика Польщі щодо українців у міжвоєнний період та підбурювання конфлікту з боку німецьких окупантів і радянських партизанів.

Черногор підкреслює, що в Польщі Волинська трагедія часто розглядається без історичного контексту, що призводить до односторонніх оцінок, де ОУН-УПА асоціюються виключно з вбивствами поляків. Водночас українці сприймають бійців УПА як борців проти комунізму. Низький рівень обізнаності населення обох країн щодо цих подій створює простір для популізму та спекуляцій на національних почуттях. Черногор також зазначає, що спроби спільної українсько-польської оцінки трагедії наштовхуються на «асиметрію пам'яті», коли кожна сторона пам'ятає лише про кривди, заподіяні іншою стороною, і не визнає власних злочинів.

На думку українського історика Ігоря Ілюшина [2], основна різниця між традиціоналістами та ревізіоністами полягає в їхньому тлумаченні Волинської трагедії – чи була вона цілеспрямованим актом геноциду проти поляків, чи етнічним очищенням з метою усунення польської присутності з українських територій.

Історики українського походження в Польщі підкреслюють дискримінаційну політику Другої Польської Республіки як каталізатор трагедії. Дослідники, такі як Роман Дрозд і Микола Сивицький, стверджують, що Волинська різанина була відповіддю на репресивну політику міжвоєнної Польщі щодо українців. Проте такі фігури, як Віктор Поліщук, незважаючи на українське походження, більше схилиються до традиціоналістської точки зору, представляючи українських націоналістів як ініціаторів навмисного етнічного очищення [2].

У сфері публічного дискурсу польські публіцисти, такі як Едвард Прус, продовжують популяризувати суперечливі інтерпретації, часто відлунюючи радянську історіографію, представляючи

Волинську трагедію як навмисне українське винищення поляків. Прус та інші стверджують, що український націоналістичний рух прагнув очистити не лише Волинь, а й Східну Галичину від польської присутності як прелюдію до ширших антирадянських дій [2].

Серед українських істориків Володимир Сергійчук виділяється тим, що ставить під сумнів наратив про те, що відплатні дії в Холмі в 1943 році були прямим наслідком етнічних чисток, проведених українцями у Волині. Він стверджує, що польські провокації проти українців, часто у співпраці з німецькою владою, відіграли значну роль в ескалації конфлікту. Аналогічно львівський історик Леонід Зашкільняк приписує ескалацію українсько-польських напружень під час Другої світової війни взаємним звинуваченням у співпраці з окупаційними силами. Він вважає, що рішення ОУН очистити українські території від поляків було критичною точкою в спіралі насильства [2].

Ярослав Дашкевич, ще один видатний український історик, стверджує, що конфлікт у Волині був зумовлений небажанням польського уряду йти на компроміс з українським населенням та відмовитися від бачення Великої Польщі. Він розглядає насильство як спонтанне повстання українського народу проти численних окупантів, а не як заплановану кампанію з боку керівництва ОУН та УПА [2].

Монографія Володимира В'ятровича «Друга польсько-українська війна, 1942–1947 роки» пропонує ширшу хронологічну перспективу, розглядаючи напруження середини 1940-х років як частину ширшого польсько-українського конфлікту. Однак ця інтерпретація зустріла опір з боку польських науковців, які вважають її спробою зменшити значення конкретних звірств Волинської трагедії [2].

Варто зазначити, що політичний аспект Волинської трагедії не обмежується лише описом подій 1943 року. Він тісно пов'язаний із сучасними політичними маніпуляціями, які мають на меті використання цієї історичної події в інтересах політичних сил. В Україні та Польщі часто можна спостерігати спроби політиків експлуатувати цю трагедію для досягнення політичних цілей, таких як мобілізація національних почуттів чи зміцнення національної ідентичності.

Василь Гулай [5] акцентує увагу на складному характері українсько-польських відносин у контексті Волинської трагедії, аналізуючи проблему через призму історичної та політичної взаємодії двох народів. Він підкреслює, що польська сторона має консолідовану позицію щодо оцінки подій як геноциду, що закріплено в польському законодавстві, тоді як українська сторона демонструє неоднорідність підходів до історичної пам'яті. Зокрема, він вказує на відсутність єдиної позиції в українському суспільстві, що створює умови для маніпуляцій і конфронтації.

На думку професора, ключовим викликом є непаритетність позицій двох сторін, що значно ускладнює можливість діалогу. Українська політика історичної пам'яті, яка набула виразних форм у 2015 році з визнанням ООН та УПА героїчними формаціями, створює значний розрив у розумінні історії між двома народами. Це, за словами Гулая, унеможлиблює досягнення компромісу, адже у Польщі ці організації вважаються злочинними.

Крім того, професор звертає увагу на роль російської пропаганди, яка інструменталізує історичні конфлікти для поглиблення розбіжностей між Україною та Польщею. Він наголошує, що кожне зближення між країнами супроводжується новими маніпуляціями, що загострюють протистояння.

Особливу увагу Гулай приділяє питанню ексгумації і перепоховань жертв, яке, на його думку, може стати ареною порозуміння. Він зазначає, що вирішення цього питання має відбуватися в морально-етичній площині, а не політичній. Це дозволить зменшити напругу та створити основу для подальшого діалогу.

Професор також вказує на необхідність вибору сфер для співпраці, які можуть сприяти діалогу, навіть за умов збереження різних позицій щодо історичних подій. Він наголошує, що такі ініціативи, як молодіжні та наукові обміни, можуть допомогти зменшити історичну напругу та сприяти порозумінню між поколіннями.

Загалом Гулай підкреслює, що сусідство України та Польщі, незважаючи на складне історичне минуле, є об'єктивною реальністю, яка вимагає раціонального підходу та прагматизму в розбудові взаємин.

З точки зору Портного А. [4] на історіографічному рівні українські дослідження часто зводяться до суперечок навколо окремих джерел, таких як протоколи допитів чи свідчення радянських партизанів, без належного аналізу контексту та методологічної глибини. Ця ситуація вимагає змін, які мають розпочатися з глибшого вивчення польської історіографії. Наприклад, переклад українською ключових праць Гжеґожа Мотики, таких як *Ukraińska partyzantka 1942–1960* та *Od rzezi wołyńskiej do akcji "Wisła"*, міг би стати важливим кроком до ширшого порозуміння між науковими спільнотами.

Для розв'язання проблеми потрібно залучити всі доступні джерела, включаючи офіційні документи, усні свідчення та археологічні дослідження. Україна могла б ініціювати створення міжнародної комісії істориків для дослідження масових поховань, що стало б символом її зрілості як європейської держави та відповіддю на маніпуляції довкола цього питання.

У методологічному аспекті слід відійти від пропагандистських схем, які спрощують складність подій. Замість цього необхідно зосередитися на

глибокому аналізі індивідуальних людських історій, вивчаючи трагедію через призму історично-психологічних досліджень ролі виконавців та жертв насильства. У цьому контексті варто звернути увагу на свідчення, такі як мемуари Данила Шумука, що містять важливі спостереження про реакції селян на дії підпільних структур.

Одним із ключових викликів є протистояння історичним маніпуляціям, включаючи переписування джерел, що практикувалася окремими політичними силами. Це, зокрема, стосується фальсифікацій, які мали на меті перекласти відповідальність за антиєврейські погроми на інші сторони конфлікту. Протидія таким маніпуляціям вимагає прозорості, критичного підходу та міждисциплінарних досліджень.

В українському суспільстві тема Волині часто стає заручником політичної поляризації, де критика націоналістичних наративів сприймається як зрада, а засудження радянської ідеології пов'язується виключно з націоналістичними позиціями. В умовах сучасних викликів, таких як авторитарні тенденції в уряді та загроза втрати культурної ідентичності, суспільство поділяється на дві групи: одну, яка шукає безпеки в радянських міфах, і другу, яка звертається до міжвоєнного націоналізму з його культом насильства.

Однак вибір між цими двома крайнощами не є вирішенням проблеми. Україна потребує альтернативного підходу, що поєднував би наукову об'єктивність, політичну зрілість і суспільний діалог. Це не лише інтелектуальний виклик, а й умова виживання як незалежної держави та зрілого громадянського суспільства.

Аналіз поглядів сучасників на Волинську трагедію в контексті політичного аспекту конфлікту між Україною та Польщею, описаний у книзі «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна, Як ми жили разом. Співіснування (повага, дружба та конфлікти) в історії України» [1], виявляє складність і багатогранність цієї проблеми. Усі наведені точки зору підкреслюють важливість об'єктивного підходу до історії та необхідність конструктивного діалогу для примирення двох народів.

Тарас Возняк, головний редактор культурологічного часопису «І», зазначає, що для врегулювання відносин між Україною та Польщею недостатньо лише політичних жестів, таких як взаємні вибачення президентів. Він вважає, що важливою є ревізія поглядів на цю трагедію в обох країнах. Зокрема, у Польщі вже давно сформувався стереотип, що поляки були виключно жертвами, а українці – винні в акті насильства. Це вимагає перегляду, оскільки історія не є чорною чи білою, вона часто є змішаною, що вимагає більш глибокого аналізу з обох боків. Для Возняка питання Волинської трагедії – це не просто історичний факт, а складна політична ситуація, що потребує розуміння і пере-

гляду як у Польщі, так і в Україні. Він підкреслює, що для обох народів необхідно дійти до розуміння того, що історичні події не мають однозначних оцінок, а отже, потрібно відмовитися від односторонніх трактувань і розглядати цю подію як частину спільної історії.

Мирослав Попович, український історик і філософ, наголошує на тому, що Україна повинна взяти на себе відповідальність за Волинську трагедію. Він підкреслює, що держава має засудити ці події як геноцид польського народу і висловити жаль. Попович вважає, що українська влада повинна визнати вчинене насильство як частину національної історії та процесу національного самопізнання. Його позиція свідчить про необхідність морального і політичного очищення через публічне засудження подій. Попович підкреслює важливість моральної відповідальності за вчинене, навіть якщо це сталося в контексті війни та національної боротьби. Визначення відповідальності може стати важливим кроком до примирення, хоча й не є єдиним елементом вирішення конфлікту.

Леон Попек, польський історик, згадує досвід, коли в 1990 році він відвідав Волинь і став свідком емоційного спалаху з боку як польських, так і українських учасників. Попек розповідає про ситуацію, коли українці вибачилися за скоєне, незважаючи на те, що це не вони особисто вбивали поляків. Він підкреслює важливість цього кроку для полегшення болю і початку процесу примирення, хоча зазначає, що цей процес потребує часу і постійних контактів між народами. Попек наголошує на важливості реальних, а не одноразових жестів примирення. Його метафора «рана має шанс загоїтися, і тільки шрам залишиться назавжди» відображає необхідність не лише політичного вирішення конфлікту, але й глибокої внутрішньої роботи з пам'яттю, яка може загоїти історичні рани, залишивши по собі лише шрам – знак пам'яті, але не болю.

Ми схилиємося до позиції, що поєднує елементи всіх описаних підходів. Потрібно провести об'єктивну ревізію подій, визнати історичні помилки, вибачитися за скоєне насильство і дати шанс на примирення через реальний діалог і спільну працю над відновленням історичної правди. Цей процес має бути гнучким і поступовим, і лише після цього можна намагатися зцілювати історичні рани. Вислів про «рану, яка має шанс загоїтися» справедливо вказує на те, що лише через чесний і відкритий діалог можна зменшити болючі наслідки історичних конфліктів. Водночас, шрам залишатиметься, як свідчення того, що історія не може бути забута, але може стати основою для майбутнього примирення.

Отже, можна зробити висновок, що Волинська трагедія залишається політичним викликом, що вимагає від України критичного осмислення

власного минулого, перегляду методів історичного аналізу та подолання ідеологічних крайнощів. Цей конфлікт, спричинений багатьма факторами, зокрема історичними суперечностями між українцями та поляками, політикою колонізації українських земель в складі Польщі, а також ситуацією, що склалася в умовах Другої світової війни, призвів до серії масових вбивств та етнічних чисток. Історичні оцінки Волинської трагедії різняться в залежності від точки зору, а також залежно від того, чи є в контексті окремих національних наративів.

Причини трагедії лежать в історичному контексті українсько-польських відносин, де на тлі політичних та соціальних утисків з боку польської влади до 1939 року та напруженості через етнічний склад населення Волині виникало розколене суспільство. В умовах Другої світової війни, коли Українська повстанська армія (УПА) та Армія Крайова (АК) стали основними учасниками конфлікту, трагедія набула глибокого політичного, етнічного і морального виміру. Власне, жертви цього конфлікту з обох сторін демонструють масштаби насильства та трагедії для цивільних громад.

Висновки. Польські та українські історики розрізняють свої підходи до оцінки Волинської трагедії. Традиціоналісти в основному фокусуються на злочинах українських націоналістів, звинувачуючи їх у геноциді польського населення, в той час як ревізіоністи намагаються дати більш збалансовану оцінку, зважаючи на ширший контекст подій. Ревізіоністська історіографія намагається подолати міфи, створені радянською історіографією, і розкрити різні аспекти трагедії, що дозволяє поглянути на неї з різних сторін і дослідити причини, що призвели до її виникнення. Оцінка Волинської трагедії залишається суперечливою і понині, що спостерігається через політичну позицію та історичну пам'ять обох народів.

Незважаючи на те, що обидві сторони конфлікту мають свої версії подій, важливим кроком для подолання історичних травм і створення здорових українсько-польських відносин є визнання своєї частини відповідальності за події, що сталися на Волині. Тільки через визнання цього складного етапу історії можна побудувати взаєморозуміння, яке допоможе рухатися вперед і уникнути повторення таких трагедій у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Волинська трагедія: дві правди». Разом на одній землі. Історія України багатокультурна, Як ми жили разом. Співіснування (повага, дружба та конфлікти) в історії України. Нова Доба. С. 177–189. https://old.novadoba.org.ua/sites/default/files/files/razom_na_odniy_zemli/3.3.pdf
2. Іващенко, О. Волинська трагедія в українській та польській національних історіографіях. Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми

та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2015. Вип. 11. С. 171–178.

3. Копровський, М. А. Забута Волинь. Варшава: «Репліка». 2022. 552 с.

4. Портнов А. Українські інтерпретації Волинської різанини. Число. 2013. № 74. Режим доступу: https://www.ji.lviv.ua/n74texts/Portnov_Ukrainski_interpretacii.htm

5. Расевич В. Волинська трагедія як елемент політичної боротьби. LVIV. MEDIA. 2024. 2 жовтня. Режим доступу: <https://lviv.media/istoriya-rekontekst/93340-volinska-tragediya-yak-element-politichnoyi-borotbi/>.

6. Чорногор Я. Волинська трагедія: вплив на двосторонні українсько-польські відносини. Українська призма. Рада зовнішньої політики. 2016. Режим доступу: <https://prismua.org/massacres-poles-volhynia-current-ukrainian-polish-relations/>.

REFERENCES:

1. Serghijchuk V.[2003] Poljaka na Volyni u roky Drugohoї svitovoi vijny. Dokumenty z ukrajinsjkykh i poljsjkykh publikaciji. [Poles in Volyn during the Second World War. Documents from Ukrainian and Polish publications.]- K.: Ukrajinsjka vydavnycha spilka, S.121-123. [in Ukrainian].

2. Ivashchenko, O. [2015] Volynska trahediia v ukraïnskii ta polskii natsionalnykh istoriohrafiiakh. Materialy Khl Vseukraïnskoi naukovo-praktychnoi

internet-konferentsii «Vitchyzniana nauka na zlami epokh: problemy ta perspektyvy rozvytku»[The Volyn tragedy in Ukrainian and Polish national historiographies. Materials of the 11th All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference «Native Science at the Turn of the Ages: Problems and Development Prospects]: Zb. nauk. prats. Pereiaslav-Khmelnytskyi, Vyp. 11. S. 171–178. [in Ukrainian].

3. Koprovskyi, M.[2022] A. Zabuta Volyn. [Forgotten Volyn] Varshava: «Replika». 552 s. [in Ukrainian].

4. Portnov A. [2013] Ukrainski interpretatsii Volynskoi ryzany. Chyslo. [Ukrainian interpretations of the Volyn massacre] # 74. Rezhym dostupu: https://www.ji.lviv.ua/n74texts/Portnov_Ukrainski_interpretacii.htm. [in Ukrainian].

5. Rasevych V. [2024] Volynska trahediia yak element politychnoi borotby. LVIV. [The Volyn tragedy as an element of political struggle] MEDIA. 2 zhovtnia. Rezhym dostupu: <https://lviv.media/istoriya-rekontekst/93340-volinska-tragediya-yak-element-politichnoyi-borotbi/>. [in Ukrainian].

6. Chornohor Ya. [2016] Volynska trahediia: vplyv na dvostoronni ukraïnsko-polski vidnosyny. Ukraïnska pryzma. Rada zovnishnoi polityky. [The Volyn tragedy: impact on bilateral Ukrainian-Polish relations. Ukrainian prism. Foreign Policy Council.] Rezhym dostupu: <https://prismua.org/massacres-poles-volhynia-current-ukrainian-polish-relations/>. [in Ukrainian].

Volyn tragedy: political aspect

Orlyanskyi Volodymyr Semenovich

Doctor of Historical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Political
Science and General Legal Disciplines
National University "Zaporizhzhia
Polytechnic"

Universytetska str., 64, Zaporizhzhia,
Ukraine

ORCID: 0000-0001-6356-2252

The anti-Ukrainian narrative in the events in Volyn was deeply woven by Soviet ideology not only into Soviet scientific historical historiography, but also into Polish historiography during the existence of the Soviet Union.

Moreover, quite consciously, the Poles were presented as victims. The long period of introduction of such a narrative into the public consciousness of the two countries led to the formation of quite stable and unappealable anti-Ukrainian views, including on the events in Volyn.

The fall of the Soviet system, the opening of various sources of information, the declassification of a large number of topics turned out to be insufficient for its machinations to disappear with the system. However, a terrible thing happened, for a large number of people, the anti-Ukrainian narrative became part of their worldview, and both among the Ukrainian and the Polish populations. Again, something unexpected happened, similar views were picked up by the younger generation. Many politicians of the post-Soviet period entered the political life of their countries with similar views.

When there is a large stratum of people in society who are fully aware of Certain views, it is not surprising that this will be used for political purposes.

This is exactly what happened with regard to the tragic events of the Ukrainian and Polish peoples on the territory of Volyn in 1943-1944.

The Soviet legacy affected the actions of the leaders of Poland, Russia and Ukraine. Russia comprehensively took a position of supporting the Soviet interpretation of these events, Poland comprehensively supports the «cross-border environment» and considers these events as a state tragedy, calling these events the «Volyn Massacre». For a long time, Ukrainian politicians of various political forces either did not pay attention to such issues at all, or did not classify these events as state. The «Volyn tragedy» turned out to be a problem of Galicia and Volyn, that is, it had signs of regional significance.

Recognition of one's share of responsibility, rejection of claims and conditions, stopping all kinds of political manipulations, opening access to the independent work of historians of both countries can be the only condition for solving the tragic page of interstate relations.

Key words: conflict, propaganda, manipulation, historical memory.